

כ' בכסלו תש"ף, 18.12.2019

גיליון מס' 689

פרשת וישב

על התפר

מאת שי אפרתי, עין הנצי"ב

עד לפני מספר שנים היתה שבת ארגון חלה בפרשת "תולדות", ולשליחים היתה אורה ושמחה: נושא גניבת הברכות ובחינת התמודדותו של יעקב עם האמת והשקר ועם העולם הזה בכלל, הוא נושא ש"תפור" לשבתות ארגון ולשני הנושאים שבליבת "הפועל המזרחי" – תורה ועבודה. גם דחיית השבת לפרשת "ויצא", לרגל ציונו של חג הסיגד, לא פגעה בקונספירציה: ירידתו של יעקב לבית לבן, שנות חייו הארוכות בתוך תרבות של שקר ורמייה – כל אלה מהווים כר פורה להתייחסויות שכל כך נדרשות לחברה שבחרה ביוזעין לחיות במרחב שבו יעקב מתנהל, על התפר שבין הקודש והחול, בין הפנים והחוץ.

חשוב, לדעתי, לשים את האצבע על שתי עובדות שלעיתים נשכחות בתוך כל הפסטורליה האידיאולוגית הזו: האחת- יעקב חי את כל חייו במתח בלתי-פוסק שמקשה עליו מאוד. לא בכדי הקב"ה מתגלה אליו פעמים כה רבות ומזכיר לו שהוא שומר עליו, ועל כך גם, כנראה, מתבססים חז"ל כשאומרים "ביקש יעקב לישב בשלווה", אחרי כל שנות ההתמודדות. השניה- הבחירה של יעקב לחיות בצורה זו גורמת לו לשלם מחירים כבדים: שנות חיים ארוכות ומתוחות בבית חמו; האופן העמוק שבו יעקב מושפע מלבן, כפי שהדבר עולה בעת המנוסה ובפרשת אונס דינה; המורכבות המשפחתית בין נשותיו ובין בניו שתלווה אותו עד יומו האחרון, ועוד...

קשיים דומים מלווים גם את בנו היחיד שמוטל גם הוא למציאות חיים דומה. בשונה משאר אחיו שמעבירים את חייהם בסביבה מוכרת למדי, יוסף מוצא את עצמו בלב הפוליטיקה הגבוהה המצרית, שקוע בכל החומרים שמהם בנויה דרמה הוליוודית טובה. בצד המאמץ המוסרי שהוא מפעיל, שבזכותו הוא מתבלט וקונה את ליבם של הסובבים אותו, הוא משקיע גם מאמצים רוחניים במציאת פשר לכל מה שקורה לו. הדבר ניכר במפגשים שלו עם אחיו, כאשר הן ברגע ההתוודעות לאחיו והן לאחר מות יעקב מצהיר יוסף שמה שהתרחש הוא בשל ההשגחה האלוקית. חז"ל מגלים רגישות רבה לקשיים הרוחניים של האב ובנו, ומספרים לנו שכל אחד מהם הצהיר מפורשות על כך שהוא הצליח לשמור על זיקתו לה' למרות הכל – במדרש על הפסוק "עם לבן גרתי", ובמדרש על שליחת העגלות ליעקב. ההצהרה הזאת באה על רקע ההנחה שבאופן טבעי, מי שחי במשך שנים כה רבות הרחק מכור מחצבתו, בתוך קונפליקטים מוסריים ואמוניים קשים, דווקא לא יצליח להחזיק מעמד.

לצערנו, סיפוריהם של יעקב ויוסף לא מנדבים יותר מדי מידע שיוכל לעזור לנו כשאנו עומדים מול אתגרים דומים, אך אולי אפשר לנסות ללמוד מתוך הלכות החג שמתחדש עלינו במקביל לסיפור יוסף – חג החנוכה. גם חג זה מבטא את ההתמודדות עם תרבות זרה שמאתגרת את המוכר ובו אנחנו מדליקים את נרות החנוכה ושרים "באנו חושך לגרש" כלומר – אנחנו מזהים את האתגר ונכונים להתמודד איתו.

את נרות החנוכה יש להניח בטפח הסמוך לפתח מבחוץ: יש כאן נסיון אמיץ ונועז לצאת מתוך הבית החוצה, למשוך אור וחום מן הסביבה הביתית אל החוץ המאיים אך יחד עם זאת – החנוכייה נשארתי די קרוב לבית, ומלמדת אותנו שגם לאומץ יש גבולות. ההלכה גם קבעה שאת הנרות יש להניח, לכתחילה, בין שלושה לעשרה טפחים מהקרקע: מעל גובה זה מתחיל כבר תחומה של השכינה ("מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה טפחים"), ומי שמנסה להתמודד עם אתגרי העולם הזה צריך שראשו לא יהיה בעננים. מצד שני – פחות משלושה טפחים נחשב כ"לבוד", ובגובה זה החנוכייה נחשבת כמחוברת לקרקע, וגם זה דבר שממנו צריך להיזהר: קירבה רבה לערכים ולמציאות שאיתם מתמודדים מקשה על השיפוט ועל חופש הפעולה.

החברה שבה אנחנו חיים בחרה לחיות את חייה על התפר, על פתח הבית. אתגרים אלה עומדים היום לפתחו של כלל העם היהודי, בין חלקו שחי בציון ובין מחצית העם שחיה בגולה. בל נקל ראש בקושי שעומד בפנינו, ולפני שאנחנו קופצים באנג'י – נוודא שהחבל קשור אלינו היטב.

**שי אפרתי, נשוי למיכל ואב לאוריאל, שלומית ואלעד. חבר-תושב בקיבוץ עין הנצי"ב.
נמצא כיום בעליחות הוראה במילאנו. איטליה.**

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [subscribe](#) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](#) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il